

Statenvoorstel nr. PS24-000071

Datum	GS-kenmerk	Inlichtingen bij	Gedeputeerde(n)
26.03.2024	2024-002229	R. van Rozen	M.P. Dadema

Aan Provinciale Staten

Onderwerp

Statenvoorstel verkenning elektrificatie en doorkoppeling Enschede-Gronau

Bijlagen

- I. Ontwerpbesluit
- II. Budgettaire gevolgen van de 13e wijziging van de Begroting 2024 (bijgevoegd)
(te raadplegen via https://overijssel.notubiz.nl/modules/1/ingekomen_stukken/view onder het bovengenoemde kenmerk)
- III. Plan van Aanpak ProRail verkenningfase elektrificatie en doorkoppeling Enschede-Gronau (grens)

Samenvatting van het voorgestelde besluit

In Overijssel rijden op drie spoorlijnen nog dieseltreinen. De provincie heeft de doelstelling om het Openbaar Vervoer, dus ook de treindiensten, op een duurzame wijze uit te voeren. Voor de lijn Enschede-Gronau is de techniekkeuze in Duitsland bepalend. Duitsland heeft gekozen voor elektrificatie van de lijn Gronau-Münster/-Dortmund. Conform afspraken uit het BO MIRT 2022 zal ProRail een verkenning uitvoeren. In dezelfde verkenning onderzoekt ProRail de doorkoppeling van de Duitse treindienst naar Hengelo. Provinciale Staten besluiten Gedeputeerde Staten op te dragen de verkenningfase voor elektrificatie van Enschede-Gronau uit te laten voeren.

Inleiding en probleemstelling

In de provincie Overijssel rijden op dit moment op drie treinverbindingen nog dieseltreinen: Zutphen-Oldenzaal (gedeelde concessie met de provincie Gelderland), Almelo-Hardenberg en op de verbinding Enschede-Gronau (-Dortmund/Münster). Deze treinverbinding naar Duitsland betreft een Duitse concessie, waar Overijssel aan meebetaalt. Dit voorstel heeft betrekking op Enschede-Gronau.

Wij hebben de ambitie om, als het huidige materieel aan vervanging toe is, op deze treinverbindingen de dieseltreinen te vervangen door treinen die milieuvriendelijker zijn. Dat is in lijn met de ambities van de provincie Overijssel, en sluit aan op de doelstellingen van de spoorsector om in 2050 het treinvervoer in Nederland emissievrij uit te voeren.

Elektrificatie van dieselspoorlijnen is geen onbekend terrein in Overijssel. In het verleden hebben wij samen met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en ProRail op de Blauwnetverbindingen Zwolle-Kampen en Zwolle-Enschede de dieseltreinen na afschrijving vervangen door elektrische treinen en de treintrajecten van bovenleiding voorzien.

In november 2023 hebben wij uw Staten een voorstel toegestuurd om de planuitwerking voor elektrificatie van Almelo-Hardenberg te starten, en uw Staten geïnformeerd over de voortgang voor deze plannen op Zutphen-Oldenzaal.

De situatie op de verbinding Enschede-Gronau is anders dan op Almelo-Hardenberg en Zutphen-Oldenzaal. Tijdens het BO MIRT in 2022¹ hebben wij reeds afspraken kunnen maken met IenW over financiering van de studie en realisatie op Enschede-Gronau.

¹ Brief GS aan PS, 21 december 2022, PS22-000234, 'Afspraken BO MIRT Oost 2022 plus vervolgacties Overijssel', [Brief van GS over Afspraken BO MIRT Oost 2022 plus vervolgacties Overijssel Provincie Overijssel \(notubiz.nl\)](#)

Participatie samenleving

Elektrificatie zorgt voor een verandering in de omgeving. Er komen portalen langs het spoor te staan ten behoeve van de bovenleiding. Ook kan tijdens de realisatiefase in de buurt van het spoor hinder ontstaan. Dat kan voor omwonenden impact hebben.

Hoe worden onze inwoners betrokken?

In de verkenningfase zullen we samen met ProRail invulling geven aan het betrekken van de omwonenden van het project. De wijze waarop we hier gezamenlijk invulling aan geven wordt tijdens de verkenning nader uitgewerkt.

Hoe verbetert dit de leefbaarheid en het welzijn van onze inwoners?

De verkenning is een studie die inzicht geeft wat de effecten en benodigde maatregelen zijn voor elektrificatie van de spoorlijn Enschede-Gronau. De verkenning is een eerste noodzakelijke stap in het proces om het traject daadwerkelijk te elektrificeren.

Met elektrificatie blijft de spoorlijn ook in toekomst actief. Dat is positief voor de inwoners van Overijssel omdat er dan meer reismogelijkheden van en naar Duitsland zijn.

Overwegingen

Tijdens het BO MIRT 2022 zijn duidelijke afspraken gemaakt

Wij hebben tijdens het BO MIRT van november 2022 concrete afspraken kunnen maken met het Rijk om de treinverbinding Enschede-Gronau te elektrificeren. In het overleg zijn we met IenW overeengekomen dat de 50% van de studiekosten voor de verkenningfase door Overijssel betaald zal worden, en 50% van de kosten zal door IenW betaald worden. Daarnaast heeft het Rijk vooruitlopend op de resultaten van de verkenning een bedrag van maximaal € 30 miljoen (incl. BTW, op basis van een 50/50 verdeling) voor de realisatie van elektrificatie gereserveerd.

Dit heeft nadrukkelijk alleen betrekking op de elektrificatie van de spoorlijn; de kosten die met een eventuele doorkoppeling van de sporen op Enschede gepaard gaan zijn nog niet zo ver uitgewerkt dat hierover het gesprek gevoerd kan worden.

Deze concrete toezeggingen voor de studie en realisatie van elektrificatie vanuit IenW wijken af van de discussies die wij met het Rijk voeren over een bijdrage voor Almelo-Hardenberg en Zutphen. Het Rijk heeft deze toezeggingen gedaan vanuit de ambitie om regionaal grensoverschrijdend vervoer makkelijker te maken.

Elektrificatie enige optie voor continuering treinverbinding

De treinen die momenteel op Enschede-Gronau rijden, naderen het einde van hun technische levensduur. De uitvoering van de treindienst Enschede-Gronau is onderdeel van een Duitse concessie uitgegeven door Nahverkehr Westfalen-Lippe (NWL). NWL en de deelstaat Nordrhein-Westfalen hebben de ambitie om het spoornet te elektrificeren, en in een volgende concessies uit te gaan van elektrisch treinmaterieel.

Om de spoorverbinding te continueren na het einde van de huidige concessie, is het noodzakelijk om ook het Nederlandse gedeelte van het traject te elektrificeren.

Door het Nederlandse gedeelte tot aan de grens tussen Glanerbrug en Gronau te elektrificeren zorgen we er voor dat de verbeteringen van de spoorlijn Zwolle-Münster concreet worden.²

De verkenning is een noodzakelijke volgende stap

In het kader van EUREGIORAIL heeft ProRail een pré-verkenning naar elektrificatie van Enschede-Gronau uitgevoerd. Deze pré-verkenning had als doel om een eerste inzicht te krijgen in de mogelijke scope, kosten en risico's voor het elektrificeren van het baanvak Enschede-grens. De resultaten van de pré-verkenning zijn onderdeel van het onderzoek EUREGIORAIL³ door EUREGIO.

De volgende stap conform de ProRail-processen is een verkenning. In de verkenning wordt de voorkeursvariant bepaald en verder uitgewerkt naar een Functioneel Integraal Systeemontwerp.

Informatie over kosten, risico's, planning en effecten voor de omgeving worden in deze fase uitgewerkt zodat er voldoende informatie beschikbaar is om verdere besluitvorming mogelijk te maken.

² Zoals verwoord in het coalitieakkoord 'Schouder aan Schouder, 2023-2027', pagina 22

³ <https://www.euregio.eu/projecten/euregiorail/>

Doorkoppeling van de treinen is ook onderdeel van de verkenning

Op dit moment is voor zowel de Nederlandse als de Duitse trein station Enschede het eindpunt. Fysiek verder rijden is niet eens mogelijk: 2 stootblokken in het midden van perron 4 het nu onmogelijk om treinen door te laten rijden. In deze verkenning kijkt ProRail behalve naar elektrificatie ook naar de mogelijkheden en effecten van het doorkoppelen van deze sporen. ProRail onderzoekt welke infra-maatregelen er nodig zijn, en wat de effecten op de capaciteit van het spoor zijn en welke kosten, risico's en planning dit met zich meebrengt.

De doorkoppeling van de treindiensten neemt ProRail nu gelijktijdig mee omdat beide ontwikkelingen elkaar technisch kunnen beïnvloeden.

Financiële effecten

De kosten voor de verkenningsfase van elektrificatie en doorkoppeling op Enschede-Gronau heeft ProRail geraamd op € 1,51 miljoen, exclusief BTW. IenW en Overijssel dragen beiden 50% van deze kosten. De te dekken kosten voor de verkenning bedragen daarmee voor Overijssel € 0,76 miljoen. Vanwege de onzekerheden die deze verkenning met zich meebrengt reserveren wij voor deze verkenning een bedrag van € 1 miljoen vanuit de bestemmingsreserve Spoor en Wegen ten behoeve van prestatie 4.2.2 (Verduurzamen Spoorlijnen).

Voortgang elektrificatie Almelo-Hardenberg

In december 2023 hebben uw Staten ingestemd met het starten van de planuitwerkingsfase voor elektrificatie. Daarna is de opdracht aan ProRail verstrekt. ProRail start op dit moment de werkzaamheden op. Een eerste stap is het contracteren van een ingenieurbureau om de technische plannen uit te werken.

Voortgang elektrificatie Zutphen-Oldenzaal

De situatie rondom besluitvorming over elektrificatie voor Zutphen-Oldenzaal is ten opzichte van december 2023 ongewijzigd. Behalve IenW is de provincie Gelderland een belangrijke partner op deze spoorlijn. IenW en Gelderland geven aan op dit moment financieel niet bij te kunnen dragen. Om die reden worden er voor deze spoorlijn voorlopig geen verdere stappen gezet.

Conclusie

Elektrificatie van onze spoorlijnen draagt bij aan goed Openbaar Vervoer in Overijssel. Bovendien zorgen we met elektrificatie er voor dat Enschede en Gronau ook in de toekomst per spoor met elkaar verbonden blijven. Door nu samen met het Rijk ProRail opdracht te geven voor een verkenning krijgen we het benodigde inzicht in de kosten, risico's en planning van elektrificatie van Enschede-Gronau. Op basis van deze verkenning kunnen in de toekomst verdere besluiten genomen worden, en is daarom een 'no regret' maatregel.

Voorstel

Wij stellen voor de volgende stap in de elektrificatie van Enschede-Gronau te zetten. De volgende stap betreft een verkenning door ProRail. Op basis van voorliggend besluit geven Provincie Overijssel en IenW gezamenlijk opdracht aan ProRail voor de uitvoering van deze verkenning.

Gedeputeerde Staten van Overijssel,

voorzitter, A.P. Heidema

secretaris, N. Versteeg